Ч. 118 (12.484). Львів, субота 31. травня 1930. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 27·50 „ Річно 55·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. „ Друкарні 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В обороні прав рідної мови.

Варшава, 24. травня 1930.

На вокандї побільшеного сенату Найвищого Суду в складі 7 суддів під проводом президента Найвищого Суду п. Супінського знайшлися нині три справи, що мають засадниче значіння для мови переписки греко-кат. урядів парохіяльних на території воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського з державними властями (адміністраційними і судовими) в метрикальних і статистичних справах. Були це справи: о. Северина Матковського, пароха з Босир, пов. Копичинці, до ч. актів Найв. Суду III К 686/29, котрого нині боронив сенатор д-р Антін Горбачевський з Чорткова, о. Василя Лончини, пароха церкви св. Миколая у Львові до ч. III К 638/29, якого боронив посол д-р Іван Блажкевич з Дрогобича, врешті о. Михайла Кушкевича, завідателя парохії в Янові, пов. Городок Ягайлонський до ч. III К 640/29, якого боронив підписаний. Першого з них укарало повітове староство в Копичинцях за переступство в метрикальних справах зі статті 1 закону з 31. липня 1924. В. з. Р. П. ч. 73, поз. 724 про державну мову і мову урядування державних і самоуправних властей адміністраційних гривною 50 зол. зглядно трьома днями арешту на основі § 11. цісарського розп. з 20. квітня 1854 рр. В. з. д. ч. 96, за переписку зі староством по українськи в метрикальній справі, о. Лончину магістрат у Львові за переступство з цієї самої статті за переписку зі судом в метрикальній справі в українській мові гривною 50 зол. зглядно двома днями арешту, але вже на основі статті 17. розп. президента з 22. березня 1928. В. з. П. Р. ч. 38, поз. 365, накінець повітове староство в Городку Ягайл. укарало подібною карою і на тій самій законній основі що о. Лончину — о. Кушкевича з Янова коло Львова.

Обвинувачені не приняли адміністраційного засуду і відкликалися до окружного суду. Окружний суд в Чорткові затвердив присуд староства в Копичинцях відносно о. Матковського, який через адв. д-ра Вол. Електровича з Чорткові зголосив касацію. Обвинувачені о. Лончина і о. Кушкевич відкликалися знова до окружного карного суду у Львові, а коли цей адміністраційний присуд затвердив, внесли проти засуджуючих вироків касацію до Найвищого Суду — о. Лончина через адв. д-ра Теодора Заяця у Львові, а о. Кушкевич через адв. д-ра Волод. Старосольського у Львові, підносячи у своїй касації як найважніші заміти те, що греко-кат. парохи не є ніякими державними ані самоуправними функціонарями, що ведення метрикальних книг є внутрішньою справою церкви і у цих справах підлягають вони виключно своєму ординаріятови, супроти чого стаття цитованого язикового закону з 31. липня 1924. не може мати щодо них приноровлення. Врешті як найважніший правничий заміт піднесено в касації і те, що сам згаданий вище язиковий закон не має ніякої карної санкції і тому кара за його непридержування в практиці не може бути наложена.

У повищих трьох справах відбулася вже перед звичайним сенатом (з трьох суддів) Найвищого Суду дня 13. лютого 1930 касаційна розправа. Тому, що при розгляненні цих справ зайшла квестія, що вимагає засадничої інтерпретації закону, Найвищий Суд відрочив тоді вирокування і на основі § 1. статті 513 кодексу карної процедури переказав вирішення повставшої квестії побільшеному складові, до якого на основі цієї статті належить засаднича інтерпретація закону.

Основні питання, які мав вирішити побільшений сенат були такі: 1) чи греко-кат. парох у переписці з державними властями при уділюванні на їх візвання інформацій з метрикальних книг **мусить** відповідати по польськи, чи **має право** вживати матірної мови. Це торкається також уділювання статистичних виказок згідно з декретом президента з дня 1. лютого 1927. про статистику природного руху населення. 2) Якщо греко-кат парох мусить писати по польськи в повищих справах, то чи і які карні санкції може приноровити адміністраційна влада на випадок уживання парохом непольської мови.

По виголошенні реферату одним з членів побільшеного сенату в справі о. Северина Матковського, яка того дня була перша на вокандї і відчитанні поставлених цьому сенатові засадничих питань відносно інтерпретації закону, що їх подано вище та по правних виводах сторін — оборони і прокуратора — побільшений сенат по півтретягодинній нараді устами президента Супінського проголосив дня 24. травня до ч. III К 686/29 в справі о. Матковського засадниче рішення, яке буде вписане в книгу рішень Найвищого Суду як обовязуюча інтерпретація статті 1 і 2 язикового закону з 31. липня 1924. В. з. П. Р. ч. 73, поз. 724, а якої на будуче мають придержуватися суди в Польщі у подібних справах. Це рішення з 24. квітня 1930. до ч. III К 686/29 звучить:

„Особи, яким поручено ведення метрикальних книг, відповідаючи на запити державних властей в метрикальних і статистичних справах матірною мовою, не нарушують тим постанови статті 1. закону з 31. липня 1924. В. з. П. Р. ч. 73, поз. 724 про державну мову і мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей і в даному випадку не має щодо них приноровлення стаття 17 розпорядку президента з 22. березня 1928. В. з. П. Р. ч. 38, поз. 365, бо цитований закон не має в собі ніякої карної санкції“.

Двох інших справ — о. Лончини і о. Кушкевича, — що були цього дня на вокандї, вже не реферовано, бо і вони відносилися до мниммого нарушення ст. 1. цитованого язикового закону і вони вже були вирішені справою о. Матковського. Всі три справи відіслано до того самого сенату, що їх розглядав дня 13. лютого ц. р. і він видасть в кожній повищій справі окремий вирок. З огляду на преюдиціяльне рішення побільшеного сенату з 24. травня 1930, до ч. III К 686/29, вирок випаде по думці жадання касаційного письма, ухилить оспорені вироки дотичних окружних судів і увільнить обвинувачених від вини і кари.

В останніх двох роках староства у Східній Галичині у всіх трьох воєвідствах, що — як з практики виходить — ділають у спільному порозумінні і після одноцільного пляну накладають масово кари на наших парохів, що в метрикальних і статистичних справах відповідають державним властям в українській мові. Відклики до окружного суду від тих оречень не відносять ніякого успіху, бо окружні суди у своїх вироках затверджують все адміністраційні присуди щодо вини, знижуючи тільки часом висоту наложеної кари. Я сам в останніх тижнях мав у своїй адвокатській практиці кілька випадків, де окружний суд в Тернополі затвердив карно- адміністраційні присуди між іншими відомих на Поділлі діячів о. Теодора Цегельського зі Струсова, пов. Теребовля, і о. Івана Іванчука з Товстого, пов. Скалат. В краю таких засудів було богато і чимало справ жде ще рішення в ріжних окружних судах. Польська державна адміністрація поставила собі за мету примусити наше патріотичне духовенство до того, щоби воно переписувалося по польськи з державними властями, а деякі старости посунулися так далеко, що вимагали від парохів справлення польських парохіяльних печаток.

Ця повінь урядових репресій на наше духовенство за оборону ним рідної мови тепер мусить минути. Цитоване вище засадниче оречення Найвищого Суду з 24. травня 1930. до ч. спр. III К 686/29. кладе кінець тим репресіям, бо з цього оречення, що має приноровлення не тільки до українців, але і до білорусів та литовців в границях наведеного в горі язикового закону з 31. VII. 1924, виходить ясно, що нема ніякого переступства і ніякої кари, коли парох в кореспонденції з державними властями в метрикальних і статистичних справах уживає української мови; — очевидно має він це право у всіх інших справах, як кожний звичайний український громадянин польської держави.

Цитоване засадниче оречення Найвищого Суду має ще і те основне значіння, що Найв. Суд посередньо рішив, що нема ніяких „матрікельфірерів“, котру то почесть старости хотіли конечно надати нашим парохам. Слушним є становище греко-кат. ординаріятів в Галичині, що ведення парохами метрикальних книг є внутрішньою церковною справою на основі 470 канону кодексу канонічного права і що світська

Після сутички на литовсько-польськім кордоні.

(АТЕ). Ноту литовського уряду в справі подій на польськім кордоні в селі Димитрівка, яка прийшла до секретаріяту Ліґи Націй, переслали польській делеґації для закомунікування її уваг польського уряду. Матеріяли ті перешлють опісля голові Ради Марінковичеві і справоздавцеві литовських справ у Раді Ліґи Кінонесові де Леон.

Пятиліття „польської комуністичної республики“.

(АТЕ). Рада народніх комісарів постановила уладити свято 5-літнього істнування польської автономної республики ім. Мархлевського на більшовицькій Волині. Комуністичний польський часопис „Серп“ видасть спец. число, що зясовуватиме розвиток і добробут польської меншости на Рад. Україні, а рівночасно гноблення меншостей в Польщі. Рівночасно відбудеться зїзд польських комуністичних організацій, в якім візьмуть участь представники польської компартії та Зах. України. На зїзді відслонять Ленінів памятник. Польська секція III. інтернаціоналу видасть відозву до робітників і селян Польщі, що підкреслюватиме значіння істнування в СРСР автономної польської республики, на якій повинен взорувався польський пролетаріят.

влада не має права приказувати церкві, якою мовою має вона провадити метрикальні книги. Католицька церква без ріжниці обрядів на основі міжнародного договору — конкордату з 10. лютого 1925 — користується в Польщі (ст. 1) повною свободою, а єпископи мають право вільно і безпосередньо зноситися зі своїм духовенством (ст. 2), а польська конституція в ст. 114 постановляє, що католицька церква управляється своїми власними правами. Ті права використали греко-кат. ординаріяти в Галичині і приказали свому підчиненому духовенству вести всі метрикальні книги і відписи з них в українській мові, шкільним правописом і в тій мові переписуватися з державними властями.

За канонічний послух своїй церковній владі стрінула і стрічає наше духовенство нагінка і кари з боку державної адміністрації, яка хотіла довести до того, що вже осягнула на Волині, де православні парохи урядують і кореспондують з державними властями тільки по польськи і послуговуються виключно польськими печатками. Тут наше патріотичне духовенство за підтримкою своїх ординаріятів, що з великим для них признанням треба підчеркнути, не стало безгласними рибами як пр. настоятелі православних українських парохій на Волині, Поліссі і Холмщині, але мужно (за дуже незначними вимками слабодухів, які зрештою є всюди) піднялося оборони прав рідної мови і при юридичній допомозі українських адвокатів цю оборону виграло на цілій лінії.

Від тепер українська мова стане без перепон з боку державної влади внутрішньою і зовнішньою мовою урядування і переписки з державними властями за винятком частини перемиської епархії, що лежить на території краківського воєвідства. Очевидно і метрики належить вести по українськи, а не по латині, як це вже перед кількома роками зарядили наші ординаріяти.

Посол. д-р Степан Баран.

Оком назад.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. травня 1930.

I.

„Людина, котра моглаб була спасти Австрію" — оце заголовок розвідки, яку приніс травневий випуск великого тутешнього літературного, наукового й політичного місячника **„La Revue de Paris"**. Розвідка ця звернула на себе живу увагу тутешніх читаючих кол — своїм автором і своїм змістом.

Автор розвідки — один з чільних італійських дипльоматів, колишній італійський амбасадор у Парижі (тепер, правда, в неласці фашистського уряду), граф Сфорца, а предмет розвідки — пок. архикнязь Франц Фердинанд, замордований незабутнього дня 28. червня 1914 року в Сараєві, — особистість ще нам недалека, а вже легендарна. Ледви місяць пройшов від того убивства — безмірно злочинного? чи патріотичного й геройського? чи одного й другого? — а Европа розгоріла таким полумям, якого ще світ ніколи не видав і на згарищах якого ще й досі сидимо. Що від страшенного сараєвського акту змінилося обличча Европи й світа (і нашої роздавленої країни), це загально відома істина. Та італійський дипльомат впевняє нас, що обличча габсбурської монархії (значить, також і нашої країни в цій монархії), з затим мабуть також Европи, булоб змінилося, якби Франц Фердинанд був пережив Франца Йосифа I і якби був бодай на кілька недовгих років засів на тисячлітньому престолі. Правда, ця гіпотетична зміна булаб була радикально інакша від цеї, в яку кинула світ передчасна смерть австрійського наступника престола: граф Сфорца впевняє, що пок. Франц Фердинанд бувби „спас Австрію", перетворив її і перебудував у середині тай бувби на зовсім інакші, нові шляхи повів закордонну політику старої монархії...

Писана розвідка супокійно й безпристрасно, а все таки відчувається з неї певну симпатію автора до передчасно скошеного будівничого нової Австрії — симпатію тим замітнішу, що автор знає пок. Франца Фердинанда як ворога Італії, тай що й при двох особистих стрічах автора з архикнязем останній ставився до нього неласкаво.

II.

Не без глибокої меляхнолії читав ваш співробітник уваги італійського автора: адже 28-го червня 1914 року заломилася й лінія імовірного розвитку й нашої тіснішої Батьківщини, і не будь того убивства, то й ми сьогодні інакше виглядалиб всі разом і кожний з нас зокрема, ніж оце справді виглядаємо. Одначе пуста річ розжалоблюватися — краще підімо за увагами ґрафа Сфорци, особливо в тих точках, де він розбиває і спростовує розповсюднену леґенду про особу пок. Франца Фердинада, тай у тих точках, де він розповсюднені чутки про цю особистість потверджує й доповнює.

Розбиває гр. Сфорца леґенду про клерикальну заскорузлість пок. архикнязя. „Пізнавши особисто архикнязя — пише він — я швидко зрозумів, що була це вдача значно складніша ніж декому здається. Зрештою свояки й други його вже мені оповідали були про Франца Фердинанда — зовсім невідомого: про людину вольнодумну й веселу, з усіми хибами, але й з усіми прикметами чоловіка, який читає небагато і який, коли торкається релігійних питань, то говорить про вірування єдино тільки як про їх соціяльну й політичну корисність; на загал, людина доволі байдужа до релігії, але й без найменшого сліду того хоробливого антиклерикалізму, яким визначався його пок. свояк Рудольф... Франц Фердинанд радо вимикав довгі богослуження, але завсіди старався не наражуватися на критики з цього приводу... Його природно саркастичний дух радо гострився на австрійському клирі і його езуїтських підходах..."

Правда, цей лібералізм, дуже помітний в молодечих роках, згодом трохи затерся під впливом біґотної дружини Софії Хотеківної, але в особистих зносинах і в політичних міркуваннях архикнязя його відновлені католицькі вірування ніякої ролі не грали; він напр. удержував дуже дружні взаємини з православними епископами Семигороду і зі словацькими політиками лютеранського віроісповідання, тай хоча знав ґен. Конрада як повного недовірка, то таки перепер його назначення на шефа ґен. штабу проти кандидата практикуючого католика.

III.

Перевертає ґр. Сфорца також леґенду про войовничість Франца Фердинанда, тобто про його воєнні амбіції й замисли. „Він не любив війни, бо війна, навіть побідна, противилися би своїми психольоґічними наслідками суттєвій меті його політичної думки. Він хотів шляхом абсолютної справедливости помирити народи один з одним, а не розжарити в них войовницькі інстинкти".

Він хотів — і то зараз у першому півроці після свого вступу на престіл, тобто ще перед коронаційною присягою в Угорщині, — справжнім державним замахом зломити німецько-мадярський дуалізм в монархії тай перетворити монархію на величезну федерацію девятк свобідних народів під персональною унією. Ця федерація — ще більш ніж швайцарська вимовний прообраз будучих Зєдинених Держав Европи! — мала дати всім народам таку високу міру свобід і гараздів, що Габсбурська династія ма-

Д-Р М. ГНАТИШАК.

Любовна лірика Франка.

(З нагоди роковин смерти.)

„Чи знаєш, брате, як учать медведя танцювати" — питається Іван Франко на початку своєї знаної парафрази з Ібзена. Ведуть його на залізну бляху, під якою поволі розпалюють вогонь. Одночасно циган починає грати на скрипці. Медвідь танцює.

Під залізною бляхою буденних життєвих фактів та тяжкої громадської праці запалав червоний вогонь пристрасти, а в глибині мистецької душі заграла скрипка сентименту. І письменник, який був послідовним прихильником поезії реалістичної, обєктивної, що сповнювала соціяльні функції, який був ворогом інтимних, ліричних виливів особистого почування, випустив у світ три жмути віршів, що стали зразком новішої любовної лірики в українській літературі.

Ця трохи драстична паралеля має своє оправдання у незвичайній, майже ґротесковій відмінности „Зівялого листя" від решти поетичної творчости Франкової. Суспільницька конструктивність, теоретична асентиментальність та антисубєктивність Франка як поета уступила на хвилину місце чисто особистому, чуттєвому, приватному, болюче песимістичному зривові. Ця перемога субєктивного чуття над конструктивною волею, цей протест романтики проти духа позитивної роботи найпластичніше виступить перед нами, коли будемо розглядати „Зівяле листя" з перспективи цілої поетичної творчости Франка.

Моральність, розумний сенс та суспільна користь були для Франка головними постулятами супроти поезії; він завзято боровся із першими на українському ґрунті проявами західньо-европейського декадансу і символізму; він вимагав від молодих поетів „нової енерґійної дикції"; а за свою збірку „Зівяле листя" він стягнув на себе закид декадентизму. І поет протестував даремне, — бо до деякої міри цей закид оправданий, тимбільше, що він виник із почуття контрасту його любовної лірики до його суспільної поезії.

Вже самі початки поетичної творчости Франка вказують на цілий дальший її характер, на її національно-суспільне, боєве захоплення, на її реалістичну обєктивність та річеву ідеольоґічність та на сильну в ній нотку все на ново перемаганого особистого поетового терпіння. Ці принципи сконкрезував Франко у мистецьких формах, цілком неподібних до млявого етноґрафічного патріотизму, який ще заливав тоді українське письменство. Тверезий, річевий погляд на життя як на конкретну, щоденну боротьбу, апотеоза прозаїчної праці та буденности — це ті додатні вартости, які перший вніс в українське духове життя Франко. І в цьому звязку перестають видаватися випадковими живі симпатії Франка до двох найсильніших виразників аналоґічних принципів серед чехів: до першого реального політика Гавлічка та до основника модерного чеського реалізму Масарика.

Франко вперше видвигнув в українській літературі тип модерного европейського героя дрібної праці, неґуючи романтичного героя-надчоловіка. Така духова база Франкової поезії відповідала дуже добре цілій духовости Европи 2-ої половини 19-го століття, побудованій на позивітистичному та інтелектуальному світовідчуванні. Але Франко не затримався на цій стадії. Тяжкі особисті переживання навчили його цінити теж ірраціональні, емоційні, патетичні чинники позитивної праці й боротьби — і в пізніших його творах находимо вже ґіґантського, романтичного героя саможертви.

На такому духовому підкладі Франко доходить при кінці 80-их і в першій половині 90-их років до заглиблення в душевний траґізм свого нещасливого еротичного життя. Бодай частинно сходить на другий плян свідомість соціяльної функції поезії — і в 1896 році появляється вперше ціла лірична драма „Зівяле листя". Під впливом захоплення тодішніми ідеями, що перекреслювали усе багацтво природою даної індивідуальности жінки та робили з неї схематичну „людину", Франко ще в 1884 році у вірші „Женщина" писав:

„З богині-женщини зроблю людину,
І з педесталу божества зіпхну.
За те у груди серце дам любляче
І в мозок вложу думку запальну.
Хай чоловік її своєю баче,
У всьому рівною собі, і к ній
Не молиться та не клене й не плаче".

12 років згодом дав поет один із найкращих зразків саме цієї молитви кохання, цих проклонів і плачу, степенованого до вислову повної розпуки. Ірраціональна сила життя взяла верх над інтелектуальною теорією. Ясно, що чоловік, який цілий свій великанський талант намагався покласти на вівтарі інших богів, хотів перед собою самим і перед суспільством заховати бодай зовнішнє декорум: вислідом цих зусиль була відома сфінґована передмова до першого видання „Зівялого листя". Але Ґетівський арґумент **Sei ein Mann u. folge mir nicht nach** не в силі закрити правдивого духового облича цілої збірки та тодішнього психічного стану її автора.

Фактична основа зафіксованих у збірці переживань дуже мало проcліджена. Франко не любив звірятися перед людьми зі своїми особистими почуваннями. Ця риса його характеру визначала його творчу боротьбу із субєктивним елементом у поезії, вона вповні проявилася і в буденному, приватному житті поета. Для доброго Франкового знайомого Величка була несподіванкою сцена, описана у його спомнах ось-як: „У Перемишлі в 1897 р. на велике моє здивовання він завів розмову про своє кохання. Тоді він дрiжав із зворушення, ломав руки й виказував взагалі таке безмежне горе, що його собі більшим годі уявити. Він висловлювався, що йому не сила жити на світі, що доведеться накласти руки на себе".

(Продовження буде.)

заб притягати до себе закордонні части обнятих нею націй. Гр. Сфорца згадує оськак Югославію і Румунію, на які австрійська федерація була би виконувала свою мирову, притягаючу силу.

Про Україну італійський автор не згадує: булоб цікаво, якби хтось з наших істориків провірив це питання у віденських архівах.

IV.

Нарешті слід навести й знамениту характеристику державного мужа. „Франц Фердинанд мав дві сущні риси державного мужа: здатність простувати безпосередньо до осередньої точки кожного питання і розглядати її без огляду на подробиці: здатність ясно бачити означену мету, обмежити її до практичних можливостей — не виключаючи проте з них дальших й пізніших висновків та цілей, які державний муж обережно відкладає на майбутнє, та які натомість утопіст хотів би здійнити з місця“.

Земляк Макіявелія і нащадок одного з пануючих італійських родів. Сфорца дає в цих словах клясичну формулу державного мужа — кращої формули ми ніде не стрічали, хіба рівно влучні, тобто майже ідентичні. Погляньмо довкола себе: кілько справжніх державних мужів видало наше племя в нашу добу, від 1917 року почавши до нинішнього дня, — добу проби і міри для нашого народу і нашої країни.

В. П.

Довкола православно-церковних справ.

IV.

Передсоборні праці розпочалися. Вже короткий час ділить нас від Собору. Це справа окремої величезної ваги. Однак ці рядки, присвячені ширшій проблемі: оздоровленню Церкви з „низів“, організації цих „низів“ і праці поміж цими „низами“. На Соборі будуть порушені лише кардинальні питання. Може частина з них і буде розвязана. Але основна праця все має вестися на місцях. Чи й надалі самопас, як це було досі? Чи й надалі мають цим турбуватися одиниці, за помилки яких (одиниці все можуть помилятися!) дорогою ціною платять всі віруючі? Чи й надалі будемо реформувати саму Службу Божу по своїй вподобі? Чи й надалі будемо предметом часами слушних кпин і безкарної зневаги? Чи й надалі не добудуть правного оформлення українські парохії? Чи й надалі не будемо мати авторитетного церковно-громадського органу, помічного хочби тому епископові, якого ми так безкритично бажаємо для Волині, забуваючи про те, що ним *не буде українець?*

Таких питань можна й треба ставити безліч. І вони будуть стукати до совісти й розуму нашої інтелігенції перед Собором й після Собору. Їх не оминути й завжди треба буде їх ставити.

Розміри ґазетних статтей не дозволяють розгорнути всіх питань так, як слід. Можна торкнутися лише найголовніших і то побіжно, освітлюючи їх з одною тенденцією: *мусить повстати релігійно-громадський орган, який би, згуртувавши цілу віруючу інтелігенцію і притягнувши до своїх рядів духовенство, розпочав би свою наукову, громадсько-церковну й релігійно-освітню працю на величезному православному фронті північно-західніх земель.*

Нині цей фронт проломаний. Він проломаний атеїзмом української інтелігенції; самотністю народніх мас; безнадійністю московського і москвофільствуючого духовенства; зрадою пастирів, що інтерес власної шкури поставили вище інтересів Церкви, релігії, пастви; наступом культурнішого й правно-домінуючого римо-католицького костела; дволичністю православної єрархії; фанатизмом безчисленних сект.

А що це сектанство є ворогом найнебезпечнішим — на ньому й зупинимо свою увагу у цій статті.

Дивне, на перший погляд, сполучення: сектанство на *українських* землях?! Сектанство, яке є найчистішим, наймаркантнішим виявленням *московського* духа. Та й то джерела цього сектанства треба шукати в дуже глибокій історії Московської Церкви, коли Українська Церква була ще незалежною. Сектанство — це питання не „канонічности“, а „обрядовости“. І справді, це питання розбивало Московську Церкву, аж поки залізна рука Петра Великого й тут не повела сякий-такий лад. І коли на московських землях все повставали секти, як виявлення нестійкого, шукаючого, вегуючого й руйнуючого духа, на українських землях секти були слабо поширені, бо заперечував їх дух рівноваги й розваги, дух позитивізму й здорового консерватизму, який характеризував українців у справі віри.

І поскільки Московщина була осередком всіх сект, постільки вони брали своє джерело з московського духа, то й проповідь цього „неохристіянства“ йшла під московською зверхньою формою. І це було другою обставиною, чому ці секти не находили на Україні масових прихильників, як це було на Московщині. Знала Україна Петра Могилу, але не мала Нікона; знала Вишенського, але не мала Авакума; не мала Гапонів і Распутіних, які жирували на релігії і Церкві.

І раптом нині, після великої національної революції, після великих історичних подій на північно-західних землях, після, будь-що будь, велетанських зрушень — шириться тут, як пошесть, але й одночасно, як невблагане мементо — сектанство найріжнороднійших типів і форм.

Штундисти, баптисти, суботисти, пятидесятники і т. д. і т. д. — ось що можна найти в кожному селі на Волині. А разом з тим приходить до села незгода, боротьба, ненависть. А разом з тим прокладає до села стежку московський дух бузувірства, екзальтації, мапчення хорої думки.

Ось один приклад.

Відвідавши село Пожарки для заложення кооперативи, я звернув увагу на прегарний будинок, який був правдивою палатою на тлі звичайних селянських хат. Якеж було моє здивування, коли я довідався, що це будинок суботників, які його збудували на власні пожертви. І який був мій біль, що ми після девяти років праці, де вложено безліч енергії, тільки мріємо, щоби дійти хочби до одного такого будинку на Волині. Нема що казати, що кооператива не рушила з місця, бо суботники, як більш енергійний елемент, не хотіли, щоби кооператива була чинною по суботах. А православні, що з цим не згоджувалися, виявилися більшими нездарами. І треба признати, що секти, поборюючи „православіє“, а на цьому тлі викликаючи опір противної сторони, бодай в осередку своїх прихильників роблять чимало позитивного: сектанти не пють, не курять, не крадуть, не роблять авантюр, що зєднює їм все більші й більші кадри прихильників. Пиятство й розбишацтво — все лишаються по боці православних. Але також треба признати, що до української культурно-національної роботи вони не тягнуться і, здебільшого, в ній не беруть участи. Є і такі секти, що махнули рукою на все земське, і з дня на день чекають Страшного Суду. Тут вже являється вдячний терен до бузувірства.

Найголовнішою причиною цього небезпечного для українського стану посідання явища треба уважати повну бездіяльність інтелігенції. Йдемо на село з „Просвітою“, кооперативою, гуртком „Сільського Господаря“, будуємо *матеріяльну* культуру, але на питання віруючої душі не даємо відповіди. Полишаємо цю ділянку опіці присяжних місіонарів, які терплять поразку за поразкою, бо брак до них довіря з боку населення, або духовенству, що не має в народі жадного авторитету, хочби для того, що їхня поведінка не завжди є підтвердженням Христової науки. І шукає селянин наш, який невдоволений зі стану річей в Православній Церкві, своїх власних стежок, а вони, проте, не випроваджують на певний шлях; навпаки, завертають його з національної дороги. Незадоволення і зневіра, без сумніву, є великі в народніх масах — і то женуть їх до „оновлених ікон“ десятками тисяч, витягаючи при цій нагоді запрацьований гріш, то штовхають до брам ріжних сект, як виявлення, на їхню думку, „чогось вищого“, „чогось святішого“ від офіційного „православя“...

І одне і друге — небезпечні, грізні, деморалізуючі це моменти — не кажу вже для Православної Церкви, а для майбутнього української нації, бо якіби не були „ідеально“ моральні секти, але вони чейже не можуть заступити Церкви, яка має обєднувати, виховувати й оздоровлювати духово міліони віруючих, як суцільний національний орґанізм. Секти цей орґанізм — навпаки — розпорошують, значить — ослаблюють.

Яке це широке і вдячне поле для праці українського релігійного товариства, передовсім інтелігенції, що має давати приклад розумної віри і чесної праці!

Олександер Ковалевський.

В безконечній черзі...

ТРЕТІЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Розправа третього дня зачалася від переслухання Володимира Попадюка. Передтим іще зголосився додатково до оборони адв. д-р Степан Федак.

Зізнання обв. Попадюка.

Обв. Попадюк Володимир, літ 29. студ. III. року фільософ. факультету у Львові. В Українській Гал. Армії служив добровольцем, вступивши в її ряди з VI. кл. ґімназ. Після закінчення українсько-польської війни був студентом української політехніки (тайної) у Львові, потім служив у польській армії (в 8. п. п. в Люблині), бо як студент непризнаної української високої школи не дістав відрочення військової служби. Після покінчення військової служби хотів дістатися на правничий виділ львівського університету, але його не принято з недостачі місця. Тому записався на гуманістичний відділ фільос. факультету.

На запит предсідника заявляє, що **до Української Військової Організації не належав** і в віяких її діланнях не брав участи. Не сходився ні з Терещуком ні з Вациком і йому до Акад. Дому не приносив Наорлевич ніяких вибухових матеріялів від Махницького зі Знесіння. Обвинувачений виказує своє алібі в критичних днях серпня—вересня 1929 р. Від половини серпня до кінця того місяця перебував у Ворохті у своєї сестри, а від 1. до 16. вересня, в якому то дні його арештовано,перебував постійно в Коломиї у своєї мами, вдови по нар. учителю. На запит предс., чому всі майже обвинувачені його так дуже обтяжили, обв. каже, що не знає. Псевдоніму „Гуртак“ не носив, з обв. Терещуком і Вациком під цеголнею не був. Про плянований напад на пост. Огродніка і ком. Федунішина нічого не знав. Про вибухи на зал. двірці і на „Сх. Т.“ довідався аж з ґазет. На запит радн. д-ра Петера каже, що з ідеольоґією УВО солідаризується вповні, наскільки вона змагає до збудування Української Держави. До самої організації не належав, бо не почувався на силах сповняти накладані нею обовязки.

Прокуратор д-р Ліпш пробує збити алібі обвинуваченого і при цій нагоді пригадує йому, що він був арештований уже передше кілька разів, між ін. після нападу на почту при вул. Глибокій і після демонстрації під чеським консулятом.

Обор. д-р Шевчук питає, чи обвинуваченого уважали й питали на поліції як Попадюка, чи як „Гуртака“, на що обв. каже, що як „Гуртака“.

Знову поліційні знущання.

Потім обвинувачений оповідає тремтючим голосом, як його переслухувано на поліції в окремій кімнаті, яка була затемнена. Докладно описує переслухання з дня 18. вересня. Коли він не признавався, стали його бити подібно, як Крушельницького, при чому закинули на нього коц і били в безконечність по голих пятах та товкли головою до лавки. Коли обв. зімлів, вилили на нього зимну воду. Потім відпровадили його до другої кімнати, бо сам він не мав сили туди перейти, посадили на крісло і дали миденцю з водою, в яку він опустив опухлі ноги. Під час побоїв говорили йому, що він не найде справедливости ні перед трибуналом, ні перед присяглими суддями, бо це манекіни, які нічого не значать. Буде з ним так, як того захоче поліція.

Такі знущання тревали кілька днів, при чому обвинуваченого мучено на ріжні лади. М. ін. обвинуваченого обнажувано до голого тіла і бито так, що він того не в силі описати. По тих знущаннях, про які обв. оповідає з видимим зворушенням, обв. стратив накінець усю свою волю, ставши зовсім безвольною істотою. Після того він притакував уже на всі запити, які йому поліція ставила. Всі ті зізнання, які на ньому вимушено, обв. пізніше (7. листопада) відкликав перед сл. суддею.

З черги обор. д-р Шевчук питає, чому обв. зізнав був про студ. Мостовича, що він робив бомби, хоч показалося понад усякий сумнів, що він зовсім невинний.

Обв. відповідає, що зробив це під терором, бо так диктувала йому поліція, хоч було зовсім ясно, що обв. Мостович не мав з тим нічого спільного. Таксамо під диктат поліції зізнавав про п-у Волощаківну, яка теж до нічого не була причасна.

На запит д-ра Шухевича каже, що ті, які його били, були немундуровані.

Зізнання обв. Терещука.

Михайло Терещук, літ 24, скінчив вісім кляс гімназійних. Учився приватно, бо був сл[illegible] витий.

До УВО належав від Великод[illegible]о).

звербований обв. Крушельницьк[illegible]

[illegible]гр.) 7:0 (5:0)

присягнув його у своїй хаті. Оповідає про ідеольоґію УВО, подібно як два перші обвинувачені, при чому каже, що його завданням було уважати на напрям культурно-освітньої праці по товариствах у Знесінні так, аби вона була ведена в чисто національному дусі. Сам обв. мав замилування до історії, особливо української.

На запит прок. оповідає подрібно, як він на приказ одного члена УВО оглянув „Сх. Т." і те місце, де мав підложити пакет. Зокрема оповідає, як у цій справі зійшовся з обв. Вациком і Бідою та з тим-же незнайомим йому членом УВО в дні отворення „Сх. Т." і як він і Вацик дістали пакети для підложення їх під будинки на „Сх. Т.". Обв. ніс свій пакет під пахою вул. Понятовського, де він мабуть від горячі вибухнув, обпаривши йому ціле лице і праву руку. Там і арештував його постерунковий, що завів його до найближчої поліційної станиці і закликав ратункове поготівля, яке його заосмотрило, після чого обв. відставлено до поліційних арештів.

Дальше предс. питає обв., чи він разом з іншими відбував вишкіл, що він заперечує, кажучи, що це було, що правда, в пляні, але до того не прийшло задля недостачі часу. Потім оповідає про стрічу з Лемішкою й іншими обвинуваченими.

На запит предс., чому зложив цілком інакші зізнання у слідстві, каже, що сидів між злодіями і хотів якнайскорше перейти до суд. арештів, бо все йому було обридло.

Після цього прок. питає про ґрупи, які були після заподання обв. в УВО. Обв. каже, що одна

пропаґандистично-аґітаційна, а друга мала завдання тяжчі. Які, того обв. не знає. Обв. належав до першої ґрупи, а хоч ніс пакет з якимсь матеріялом на „Сх. Т.", то не знав, що в ньому є. Мав тільки виконати приказ і більше ніщо його не інтересувало. „Сурму" читав разом з обв. Крушельницьким.

Д-р Лев Ганкевич питає обв. на обставину його переслухань у дні 9. вересня й опісля у дні 18. вересня, коли він заявив перед сл. суддею ради. Ояком: Прошу мене переслухати! Хочу зложити свої зізнання.

Обв. оповідає про важкі побої на поліції, якими вона намагалася від нього видобути все можливе, а між іншим, що він мав виконати замах на міністрів, які приїхали на „Сх. Т.". Обв., не зважаючи на побої, таки до нічого не признався і зложив свої зізнання щойно перед сл. суддею дня 18. вересня. Обв. описує докладно, як його били. Ці описи згоджуються в загальному з описами попередніх підсудних.

В цьому місці заряджено павзу.

Зізнання обв. Вацика.

По павзі зізнавав обв. Іван Вацик, літ 31, рільник зі Знесіння, де його батько є господарем. Обв. скінчив шість кляс нар. школи і служив при 58. п. піхоти.

До УВО не належав, присяги не складав. УВО на думку обв. має бути продовженням передвоєнних Січей і Українських Січових Стрільців та плекати традицію боротьби.

На запити предс. оповідає про те, як він після порозуміння з Терещуком пішов у дні отворення „Сх. Т." на вул. Кохановського, де вступили до ресторану. Там був ще Біда й один незнайомий, який валізку, принесену Бідою, забрав потім з собою. Обв., як і Терещук, дістав пакет, який мав занести на „Сх. Торги", але коли побачив по дорозі, що сталося з Терещуком, завернув зараз до Стрийського парку, де кинув свій пакет під кущ.

Обв. не вміє пояснити, що в тім пакеті було, так само не знає нічого ні про якісь курси чи вишкіл членів УВО ні про рисування якоїсь мапи Знесіння при співучасти обв. Шушкевичівної.

Прок. запитує, чи обв. знав, що ті люди і той пакет були з організації, на що обв. каже: А помагав їм тому, бо хотів прислужитися, ...ий українець, і їм і тій справі, яку вони стя...

На запит д-ра Шевчука каже, що обв. Попадюка не знав.

Зізнання обв. Наорлевича.

Йосиф Наорлевич, літ 23, огородник Знесіння, жонатий (шлюб взяв у тюрмі).

До УВО не належав, хоч про ту організацію чув і читав про неї в ґазетах (в „Ділі" і „Веку Новім"). „Сурму" бачив. Щодо пакету від Махницького, то його привіз обв-ому Вацик, який заповів, що прийде Кирилюк і скаже, що з пакетом зробити. Кирилюк прийшов, але вимовився недостачею часу і просив обв. занести той пакет до Акад. Дому й передати там чоловікові на І. пов., в другій чи третій кімнаті. Обв. це зробив і передав пакет меншому з двох присутніх у тій кімнаті. Ним не був Попадюк.

На запит предс., чому у слідстві на поліції і перед сл. суддею зізнав цілком інакше і до всього признався, обв. каже, що зізнання ті були зложені під примусом, бо на поліції його били, а потім йому грозили, що не сміє нічого зміняти перед сл. суддею, бо будуть бити ще більше. Тому він спершу не відкликав своїх первісних зізнань і перед сл. суддею, бо боявся дальших побоїв. (Тут предс. відчитує дуже подрібні зізнання обвинуваченого перед сл. суддею, в яких він обтяжив і себе і своїх товаришів).

Обв. заперечує, що він не звербував до УВО Лемішки й Гошовського і каже, що не має нічого спільного з закидуваними йому вчинками. Не знає теж нічого про плян застрілення ком. Федунішина, ні про плянований напад на каретку, що мала везти гроші до Винник, про що дуже докладно росказав у слідстві.

При кінці питав ще прок. про те, де обв. дістав револьвер. Обв. каже, що купив револьвер у 1920 р. в якогось Хомишина на Знесінні, який потім виїхав до Америки.

Опісля обор. д-р Старосольський просить предсідника розправи ствердити з актів, що кожне переслухання всіх без виїмки обвинувачених зачинається так: „Приведений до переслухання з судових арештів", а кінчиться так: „Відставлено після переслухання до судових арештів".

Вкінці на запит обор. д-ра Шухевича обв. описує докладно, як його бито в часі переслухувань на поліції. Били його тягом протягом чотирьох днів у подібний спосіб, як і попередніх обвинувачених. Обв. Наорлевич називає деяких поліц. функціонарів, що його били, або були свідками знущань над ним. (У часі опису тих побоїв обвинуваченим і його попередниками рідні їх, присутні на салі, гірко плачуть).

На цьому закінчено нинішню розправу.

Майно „Просвіти" в Угерцях Винявських.

Комунікат Головного Виділу Т-ва „Просвіти" про рішення Мирового Суду.

Деякі українські часописи, а за ними й польська преса поширювали довший час вістку, що Товариство „Просвіта" потерпіло великі втрати через мниму неправильну господарку адміністратора-підприємця маєтности „Просвіти" в Угерцях Винявських п. Антона Гапяка.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" не спростовував тоді цих вісток тому, що і Ревізійна Комісія Товариства піднесла проти п. Гапяка заміти не тільки провиненого недодержування договору, але й зловживання на шкоду Товариства. З уваги на ці заміти Ревізійної Комісії і з огляду на те, що п. Гапяк, чуючися пошкодованим на чести, зрезиґнував з дальшого найму-поліття, Головний Виділ згідно з постановою заключеного з п. Гапяком договору (контракту) передав справу обопільного розрахунку і виясненя цих замітів Мировому Судови, до якого ввійшли від „Просвіти" емер. през. апеляційного суду Модест Каратницький, від п. Гапяка радник Дир. Почт. п. інж. Юліян Мудрак, а як надсудя адвокат і емер. директор „Дністра" п. д-р Стефан Федак.

На основі актів Т-ва „Просвіта", переслухання свідків і сторін та оглядин на місці в Угерцях Винявських мирові судді не лише ствердили, що *ні один з піднесених проти п. Гапяка замітів не є стійний*, але, оцінюючи його діяльність як адміністратора політтємця маєтности Угерці Винявські, в обоснованні до свойого присуду, *висловили переконання, що п. Гапяк „Товариству „Просвіті" добре заслужився"*.

Тут належить зазначити, що Головний Виділ віддав цю маєтність п. Гапякови на час від 1. квітня 1920 по 31. березня 1932 р. в адміністрацію поліття з тим, що п. Гапяк замісць платити чинш, приняв на себе обовязок побудувати означені в договорі нові будинки, направити старий мешкальний будинок і старі господарські будинки та закупити і віддати Товариству при кінці поліття живий і мертвий інвентар у приписаній договором кількости.

„Всім є відомі — мотивує Мировий Суд — незвичайні труднощі, з якими треба було боротися усім власникам менших і більших рільних господарств, знищених війною, а які спричинили обезцінення гроша наслідком девальвації, брак довготермінового кредиту, дорожнеча будівельного матеріялу і будівельного робітника, зріст коштів управи ріллі і через те, а пізніше також наслідком спадку цін збіжа, зменшення приходу з рільних господарств більшого розміру, котрі як такі, не були вже тільки варстатом праці хліборобського робітника".

„Мимо цих невідрадних обставин — каже далі Мировий Суд — п. Гапяк, обнявши майже руїну, без визначної кредитової і матеріяльної підмоги зремонтував основно старі будинки, поставив мурований шпихлір, стодолу, шопу, хлівник, дімок для садівника, керницю, відновив стайню, поширив її добудівками і дав довкола цілого фільварку 800 м. тривкої сіткової або з кільчастого дроту огорожі, усе коштом десятилітніх відсипів збіжа вартости кругло 40.000 зол. Довів фільварок до такого ладу, до якого, як поучує досвід, багато власників при далеко визначніших средствах не змогли довести, хоч вони відбудову у власнім варяді і для себе. Нині вигляд фільварку дуже приличний, будинки і живий та мертвий інвентар зовсім вистарчаючі до ведення правильної господарки, а Т-во „Просвіта" дістає ще даром у поставлених надобовязково будівлях і огорожі звиш 10.000 зол."

Отсей вислід Мирового Суду подаємо до загального відома, щоби господарку в Угерцях Вин. представити у належнім світлі.

Нижче подаємо відпис присуду мирового суду, при чім зазначуємо, що подана в присуді квота 4534 зол. є уділеним п. Гапяком кредитом і не має нічого спільного з адміністрацією політтям.

ЗА ГОЛ. ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ.
М. Галущинський, голова *В. Мудрий*, секретар.

РІШЕННЯ МИРОВОГО СУДУ.

Мировий Суд в особах д-ра Стефана Федака як зверхника, Модеста Каратницького, установленого Т-вом „Просвіта" у Львові і Юліяна Мудрака, установленого п. Антоном Гапяком в Угерцях Вин., покликаний записом на Мировий Суд з дати Львів 1. березня 1930 р. до вирішення спірного розрахунку з приводу розвязання договору адміністрації-поліття маєтности Угерці Винявські між Т-вом „Просвіта" як власником цієї маєтности і п. Антоном Гапяком як її адміністратором-політтємцем, видав по переведенні з обидвома сторонами розправи слідуючий *Присуд:* 1) Пан Антін Гапяк винен до дня 31. грудня 1930 р. під загрозою екзекуції заплатити Товариству „Просвіта" у Львові як повне вирівнання усіх взаємних домагань зі спірного Мировому Судови до вирішення переданого рахунку, з приводу розвязання договору адміністрації поліття маєтности Угерці Винявські, квоту 4534 золотих з 10 проц. відсотками від дня 1. березня 1930 до дня дійсної заплати. 2) Кошти спору зносяться взаїмно.

Львів, дня 10. травня 1930 р.

Модест Каратницький, *інж. Юліян Мудрак,*
д-р Стефан Федак.

У повітрі відморозив руку.

(АТЕ). У Льос Анджельос акробат зіскочив із приладом до скакання з літака у висоті 8.300 метрів. Акробат мав маску з киснем, одначе втратив притомність, а прийшов до себе вже над самою землею. Він має відморожену руку. Дотеперішній рекорд скоку з приладом до зіскакування виносив около 8.100 метрів.

Вісти з „Рідної Школи".

Для скоординування праці на полі дошкільного виховання повстала при „Рідній Школі" „комісія для дошкільного виховання", до якої входять по одному відпоручники отсих Товариств: „Рідна Школа", „Просвіта", „Захоронка", „Союз Українок" і „Опіка над Молодю".

З ініціятиви цієї комісії відбувся підготовчий курс для абсольвенток учительської семинарії до ведення діточих садків. На днях виходить 16 курсанток у ріжні сторони краю, щоби розпочати з днем 1. червня ц. р. працю по садках.

Є ще до обсадження кільканацять вільних посад при діточих садках. Рефлектантки нехай внесуть негайно подання на адресу „Рідна Школа", Львів, Ринок ч. 10., II. пов.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Ревізії й арештування.

Ніччю з дня 23. на 24. травня 1930 перевела державна поліція масові ревізії серед громадянства Тустанович, мабуть у звязку з киненням через невідомі досі особи бомби до польського „Сокола“ в Бориславі. Переведено ревізії у пп. д-ра Миколи Терлецького, Павла Байрака, Петра Веприка, Івана Гаврилова, Михайла Гнатова, Миколи Добрянського, Петра Драґана, Івана Зарицького, Василя Маціва, Гриця Муйли, уч. ґімн. Миколи Сеніва, Хархана, читальні „Просвіти“, кооп. „Злука“, т-ві „Сокіл“ та пласті. Ревізії переводили дуже докладно, вони тривали від 3—7 годин. Арештували пп. Михайла Гнатова, уч. ґімн. Миколу Сеніва, Петра Драґана, Гриця Муйлу, Василя Маціва, уч. ґімн. Ярослава Волошина, Ярослава Ількова та Степана Бабяка. Після переслухання в Бориславі майже всіх випущено, а лише відставлено до Дрогобича, а звідси до Самбора, Миколу Сеніва, уч. ґімн. та Михайла Гнатова. Цікаві розпорядження видала поліція до українських установ: не вільно співати „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора“, всі товариства мають повідомити поліцію про свої засідання Виділів, сходин чи зборів, афіші мають бути двомовні. Читальні „Просвіти“ наказано замазати тризуб на вивісці.

Після арештування „дюссельдорфського опиря“.

Слідство в справі візника Кіртена викрило два нові вбивства. Тому 1½ року він вломився до сільської гостинниці й убив кинжалом хлопця, щоби не виявив його грабежі. В 16-ім. році життя вдушив Кіртен проститутку. Слідство виявило, що Кіртен після того як убив 8-літню Розу Оліґер, облив її тіло нафтою та підпалив. 5-літню Ґертруду Гамахер і 13-літню Люїзу Ленцен пізнав на сільській забаві, потім завів їх у поле, одну з них післав по папіроски, другу вбив кинжалом. Те саме зробив із дівчинкою, що принесла папіроски. 18-літню Марію Ган убив у лісі, викопав гріб і закопав у ньому вбиту.

Побачимося в телефоні.

Ню-Йорська „Емерікен Телефон енд Телеґраф Комп.“ уладила демонстрацію телевізійного уладження при телефонах. Двох людей бачилося взаїмно при телефонах у віддалі 3 км. так докладно, начеб стояли напроти себе в отворених вікнах у віддалі 3—4 м.

Король Юрій занедужав.

Англійський король Юрій занедужав на сильну ревматичну атаку мабуть наслідком непогоди, що була підчас кінних переґонів у Нюмаркен, на яких була ціла кор. сімя.

Розшарпаний трамваєм.

Дня 29. травня в год. 8.45 рано на пл. Краківській (від пл. Ґолуховських до ул. Жовківської) трамвай ч. 10 наїхав на 76-літнього Мейлеха Розмана, власника кіоску з содовою водою. Колеса трамваю переїхали Розмана на смерть.

Присуд віцеконсуля Зл. Держав.

У Брукліні відбувся процес проти віцеконсуля Злучених Держав у Варшаві, Гола, за фальшування пашпортів. Гол зізнав, що фальшував пашпорти під впливом чамов Баскіна, який частував його алькоголем. Баскін представився йому, як приятель секретаря Дейвіса й обіцяв йому добру прив. посаду в Ню-Йорку. Баскін обіцяв йому також 70.000 дол. за перепачкування брилянтів до Америки, одначе не додержав обітниці, бо на осн. речинець не дав ні брилянтів ні грошей. Баскіна засудили на 2 роки тюрми та на кару 4.000 дол. а віцеконсуль Гол має неозначений час стати під поліційним доглядом.

Ґадюки в соймі.

З Варшави повідомляють, що останніми часами появилися ґадюки в сoймовому саді.

Прем. Славек каже не втягати президента у політику.

Прем. Славек за посередництвом пресового бюра президії ради міністрів оголосив відозву до преси. В ній каже, що польські закордонні установи не устійнили ще як слід правної відповідальности за напасти й обиду голови держави. Совість народу та почуття гідности держави, що живе в суспільности, за безкарність таких вибриків робить відповідальним уряд. Сойм відкинув розпорядок з 10. V. 1927. про поширювання неправдивих вісток і про зневаги, тому уряд не має достаточних правних засобів, щоби охоронити перед напастями голову держави. Премієр вірить у здоровий інстинкт суспільности та що вона на будуче найде засоби для належної забезпеки особи президента. Нині просить премієр пресу, аби не втягала особу президента в політ. гру.

Нова міська рада.

Нова рада м. Львова збереться на конституюче засідання 4. червня. Господарський Клюб (що має 43 членів у новій раді) збереться на наради 31. травня, опісля буде переговорювати з іншими ґрупами. Клюб ППС відбув наради у вівторок 27. травня. Проф. Хлямтач і пос. Слівінський скликали засідання членів своєї ґрупи та прихильників до гот. „Імперіяль“. Був там, як кажуть, і віцепрезидент Шляйхер. Постановили поставити кандидатуру проф. Хлямтача на президента, або віцепрезидента.

Бувш. президентові міста Йос. Найманові лікарі поручили покищо здержатися від праці. Тому през. Найман у листі повідомив воєводу, що зрікається мандату. Каже, що не може працювати інтенсивно для добра міста, тому волить зректися мандадату радного.

Наступ жінок на маґістрат.

Около 400 безробітних, у більшости жінок, вдерлося до тарнівського маґістрату при співі „Червоний прапір“. Комісар поліції приказав опорожнити маґістрат. При цьому потурбували кільканацять осіб. На другий день, у середу, маґістрат приняв до праці 400 безробітних, пов. рада 70.

Мішана комісія на польсько-німецькім кордоні.

Вольфове Бюро повідомляє, що 29. травня попол. зібралася в Найґефені німецько-польська комісія для переведення слідства в справі сутички польської й німецької прикордонної сторожі. Комісія перевела льокальну візію.

У Квідзині перевели секцію тіла підкомісаря Ліськевича, що згинув підчас сутички наслідком рани в череві від кулі у пашпортовій будці в Найґефен. Тіло вбитого підкомісаря Ліськевича німці віддали вже польській владі. Похорон відбудеться в Тчеві.

Хто це такий сенатор Химчин?

На Волині в останніх виборах вибраний сенатором із листи Сельробу Мик. Химчин. „Дзєннік Людови“ пригадує, що це той сам Химчин, що 15. січня ц. р. украв у т-ві стол. робітників „Згода“ у Львові 6.000 зол. Справа ця є ще в прокуратурі.

НОВИНКИ

— **Крутії.** У Львові арештували власників двох фірм: трьох братів Шіфманів, що мають крамницю на вул. Коперника 21 і Реґіну Зоммер з Авраамом Штарком, що мають крамницю на вул. Льва Сапіги 83. Усі вони вжили старого способу на багацтво, легким, а чужим коштом: проголошували фальшиве банкроцтво, набравши товарів від чужих фірм.

— **Родинні злочини.** Біля Пшеворська в Гнєвчині Ланьцуцькім Йосиф Зьомек убив сокирою свою жінку. В околиці Жовкви застрілив свого брата Іван Лещинський.

— **Проти червоного терору.** Дістаємо таку заяву: Т-во українських студентів високих технічних шкіл у Празі „Основа“ постановило на своїх загальних зборах з 10. травня ц. р., прилучитися до загальних протестів українського громадянства проти нелюдського знущання над кращими представниками українського народу, що в нечуваних умовах большовицького режіму не зраджують свого народу та віддають усі свої сили на звільнення батьківщини від московських окупантів. — **Сербин,** голова, **В. Коваль,** секретар.

— **Львівська поліція арештувала англійця,** 53-літнього Робсона, нібито нафтового промисловця з Борислава. Робсонові закидають обманства із закупнами нафт. терєнів. Арештували й Робсонового спільника Кляйрера з Борислава.

— **Стріляннина на вулицях Львова.** В середу над ранком 4 злодії хотіли закрастися до мешкання при вул. Смерековій 3. Поліцаї, що саме переходили туди, перешкодили їм у тому. Підчас погоні злодії стріляли до поліцаїв. Поліцаї теж стріляли і придержали одного злодія 21-літн. Павловського. Він не хоче подати назвищ товаришів.

— **Ріжні вістки.** У Берліні помер радянський посол у Швеції Коп. — До Вильна зїхалося кількадесять рабінів на раду, що робити з тальмудичними школами, які переходять фінансову крізу. — Син бувш. австрійського цісаря Карла, 18-літній Отто в осені заручився з наймолодшою донькою італ. короля, а передтим здасть іспит зрілости в Будапешті; є звістки, що це є підготовка Оттона на угорський престол при помочі Італії. — Австр. маляр Еміль Кравс помер у Версалі від отроєння серед таємних обставин. — Міжнар. Стат. Інститут у Гаазі обрахував, що тепер живе на землі 2 міліярди людей; з цього Азія має 950 міл., Европа 550 міл., Америка 230 міл., Африка 150 міл., Австралія 7 міл.

— **Льорд Девідсон.** Такий титул мав попередній англійський архиепископ з Кентербері, що помер у Льондоні в 82 р. життя. Англ. преса присвячує йому довжезні статті, називаючи його обновителем англіканської церкви. Призначений архиепископом, 27 літ тому він скликав церковний собор, скасував перестарілі парохії і створив нові. Метою його життя було обєднання християнських церков. Йому не вдалось дійти до порозуміння з католицькою церквою, тільки з православною. Він не вагався піддержувати взаємини також з „вільною церквою“ в Англії. Великою траґедією його життя було, коли йому не вдалось завести нового офіціяльного молитовника. Парлямент сказав „ні“ і він мусів податись до димісії.

— **Марево опира.** За німецькою пресою вся европейська повторила телеграму, що не вважаючи на арештування злочинця з Дісcельдорфу, там повторився випадок душегубства, а саме, що хтось повісив 9-літню дівчинку в кімнаті. Тимчасом кілька годин пізніше прийшло спростування цієї звістки: у Дісcельдорфі задушилась випадково 2-літня дитина ручником сама. Страх мав цим разом великі очі.

— **Нелегко бути чистим.** „Комуніст“ повідомляє, що на Рад. Україні на базарах не можна купити мила. Також у більших містах, навіть у Київі та Харкові, мило зовсім щезло з торгівлі. Інтеліґентні люди мусять себе гарно почувати!

— **Подяка.** Ґенеральне заступництво „Radiumchema“ Ст. Йоахимсталь. **Львів, вул. Уєйського ч. 6.** Стверджую з приємністю, що я купив у ВПанів радову подушку „Radiumchema“, яка віддала мені добрі послуги при впертих невральґічних болях на рамені. Передтим через довший час уживав я ріжнородні інші середники без успіху, аж щойно оклад ВПанів приніс успішні наслідки. /—/ Антоні Й. Ляндав, адвокат, Сикстуських 10., телеф. 16—27 і 75—65

Зі спортового життя.

УКРАЇНА—ЧОРНІ І. Б. 2:2 (1:1).

Нема нічого гіршого, коли змагуни виходять на грище занадто певні перемоги. Так було вчора з Україною. Дружина, яка минулої неділі здобула почесний вислід з ліґовими Чорними, злегковажила собі їх резерву, тимчасом противник грав дуже амбітно і не дався зломити. Хоча цей страчений пункт у змаганнях за мистецтво не рахується, всеж таки українські грачі повинні завсіди стояти на висоті завдання і грати на грищі, а не на нервах відданої їм публики. З грачів України заслужили на увагу хіба Підлісецький і Лисик у нападі та Скреґота в обороні, решта нижче звичайної форми. Ґолі стрілили Маґоцький і Лисик по одному. Воробець стрілив карного слабо і до того просто в руки воротареві, чим позбавив свою дружину перемоги. Дещо оправдує той вислід обставина, що Україна грала в другій половині в десятку (без розбитого Ґрещука), а в останніх 10 хвилинах і без Кобаяри, що теж зійшов з грища. Видців до 1.500. Суддя п. Курцвайль.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Варшава. Чорні—Варшавянка 1:1 (1:0).
Лодзь. Польонія—ЛКС 1:0 (1:0).

ЗМАГАННЯ ЗА МИСТ. А-КЛ.

Львів. Поґонь І. Б.—Гасмонея 2:0 (0:0).
Львів. Світезь—Яніна (Золочів) 3:3 (0:0).
Ряшів. Лєхія—Ресовія 3:2 (3:1).
Перемишль. Польонія-Поґонь (Стр.) 7:0 (5:0)

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 30. травня год. 7·30 веч. Осінні ваневри (знижки).

Малий Міський Театр:

Пятниця, 30. травня год. 7·30 веч. Кепський шеляг (знижки).

Цирк Станевських (площа Бема):

Пятниця, 30. травня, год. 8. вечором атракційна вистава.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Нічна варта" (з Білі Дов, на осн. повісти Кльод Фарера). Вийми з оп. „Жидівка".
КАСІНО: Озеро кохання.
КОЛЬОСЕИ: Щораз скорше (Гар. Льойд).
КОПЕРНИК: Пат і Патахон у ком. „Зачарований килим" і „Несподіванка".
ЛЕВ: „Орлеанська діва".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Біла Княжна" (Поля Негрі). Осміх Варшави.
ОАЗА: Гіпек і Льопек женяться.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Отруйник" (із Конрадом Файтом) Приїзд Мозжухина у Варшаву.
ПАН: Козаки.
ПАСАЖ: Опирі Варшави.
ПРОМІНЬ: Останній син.
СТИЛЕВЕ: В царстві зеленого змія.
ФАТАМОРІАНА: Чорне доміно (Гарі Лідке).
ХИМЕРА: Його хлопець.
УТІХА: Божий бич (Льон Чаней, Аніта Пейдж).

Програма радіо.

Пятниця 30. травня 1930.

Львів (385,1) 17.45 Концерт з Варшави. 18.45 Всячина. 20.15 Симф. концерт. **Катовиці** (408,7) 19.20 Муз. інтермеццо. **Вильно** (368,1) 19.10 Погідна авдиція. **Гельсінгфорс** (221,4) 19.30 Концерт. **Ляйпціг** (259) 16.30 Концерт. 21.15 Нім. симфонія. **Кенігсберг** (276) 20.00 Спів: Сергій Гагарін. **Копенгаген** (281) 20.15 Муз. до танців. **Льондон** (356,3) 19.40 Концерт. 21.00 „Норма". **Штутгарт** (360) 22.50 Англ. музика. **Букарешт** (394) 20.00 Опера. **Берлін** (418) 16.05 Попул. концерт. **Рим** (441) 21.02 „Колібрі". **Прага** (487) 21.30 Спів. **Осльо** (493,4) 20.00 Соната. **Міляно** (501) 20.00 Симф. концерт. **Відень** (516,3) 20.00 Камер. муз. **Мюнхен** (533) 20.00 Легкий концерт. **Будапешт** (550) 21.30 Скрипка. **Ленінград** (1000) 17.30 Хор. **Харків** (426) 16.00 Концерт. (1304) 20.00 Українська муз. **Москва** (938) 20.00 Істор. концерт. **Париж** (1725) 21.45 Концерт. 0

Субота 31. V. 1930.

ЛЬВІВ (385,1) 20·00 Концерт. 21·00 Концерт і фейлетон. 23·00 Музика до танців. **Варшава** (1411,7) 21·00 Легка музика. **Краків** (312,8) 16.40 Концерт. **Вильно** (366,1) 20.05 Вечірн. концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18.35 Скрипка. **Ляйпціг** (259) 19.30 Концерт. **Льондон** (261,3) 22.40 Концерт. **Копенгаген** (281) 21.45 Вечір легкої музики. **Льондон** 356,3) 22.05 Камерна муз. **Штутгарт** (360) 15.30 і 17.20 Концерт. **Гамбург** (372) 22.30 Оперетка. **Букарешт** (394) 20.00 Театр. авдиція. **Берлін** (418) 20.00 Веселий вечір. **Стокгольм** (436) 19.45 Кабарет. **Лянгенберг** (473) 20.00 Веселий вечір. **Міляно** (501) 19.15 Легка музика. **Відень** (516,3) 19.30 Арії й пісні. **Мюнхен** (533) 18.45 Дуети. **Будапешт** (550) 20.45 Вечір Штравса. **Ленінград** (1000) 19.00 Театр. **Харків** (426) 16.00 Концерт. **Москва** (938) Нім-франц. авдиція. **Париж** (1725) Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові. Український Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові:

Тернопіль саля „Міщан. Брац-тва":
31. V. „Троянда Стамбулу" оперета на 3 дії Фаля.
1. VI. „Чорт" гра на 3 дії Ф. Мольнера.
2. VI. „Паяцнц" оперета на 3 дії — Штольца.
3. VI. „Церковна Миш" ком. на 3 дії — Фодора.
4. VI. „Раз та добре" (Ревя) Л. Лепкого-Шкрумеляка-Чіпки.
5. VI. „Мина Мазайло" ком. на 4 дії — М. Куліша.
6. VI. „Медді" оперета на 3 дії — Штольца.
7. VI. „Несподіванка". Правдива подія на 4 дії — К. Ростворовського.
8. VI. „Пірвання Сабінок" ком. на 4 дії — Шентанів.
9. VI. „Баядера" оперета на 3 дії — Кальмана.

Управа театру уважає своїм обовязком сердечно подякувати Управі Народнього Дому в Борщеві на руки Вп. судді Смаля за майже безінтересовне відступлення салі на 7 вистав в часі нашого побуту в Борщеві.
2179 1—? **Управа театру.**

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 2132

Журавно:
Четвер 29. V. — „Король Життя".
Пятниця 30. V. — „Трійка гільтаїв".
Субота 31. V. — „Бог помсти".
Неділя 1. VI. — „Пташник з Тиролю".

Бурштин:
Понеділок 2. VI. — „Король життя".
Вівторок 3. VI. — Трійка гільтаїв".
Середа 4. VI. — „Пташник з Тиролю".

Театр у побільшеному складі (26 осіб) і добірною орхестрою (7 осіб) приготовляється до цілковитої зміни репертуару, провіщо подрібно оголоситься своєчасно.

Товариський Зїзд з нагоди 25. ліття (рік 1905) матури в І-ій (поль.) гімназії в Тернополі. Організаційний Комітет запрошує отсим всіх товаришів, які в році 1905 здавали матуру в І-шій гімназії в Тернополі в обох відділах до **участи в товариському зїзді в днях 21. і 22. червня ц. р. в Тернополі** — Зголошення з поданням адрес треба присилати до дня 14. червня ц. р. на адресу: **Посол Казимир Пужак, Warszawa, ulica Warecka 7., 1-sze piętro.** — Посол о. д-р В. Пеліх, посол К. Пужак, інж. Януш Рачинський. 2160 2—2

Ювилейне свято з нагоди 25-літньої виховавчої діяльности обходить з кінцем шкільного року жіноча учительська семинарія з правом прилюдности А. Рихновської у Львові. Зорганізований з тою метою комітет, прохає всі бувші вихованиці згаданого заведення прислати якнайскоріше свої адреси до семинарії, Львів, вул. Хорущини ч. 15. 2173

Товариський зїзд священників львівської, перемиської і станиславівської дієцезій, котрі кінчили богословіє в 1905 р. відбудеться дня 12. червня ц. р. (четвер по Зелених Святах). Збірка в год. 10 рано на богослуженню в семинарицькій церкві вул. Коперника 36.
2182 1—3

На „Рідну Школу" зложили в золотих Вп: Ольга і д-р Маріян Панчишин Львів 50 замісць вінця на домовину бл. п. Катерини Білобран; Окр. Відділ В. П. У. У. в Грибові 10, як неприйнятий гонорар за відправлення Богослуження о. деканом Ігнатієм Галушкою за померших членів Т-ва з нагоди ювилейного свята; Любка з Рослонських і д-р Василь Бас Ніско 25 замісць повідомлень про своє вінчання, котре відбулось 27. квітня ц. р. в Дубрівці к. Ніска; Захарій Сена Новосілка ад Підгайці 20·50 збірка з нагоди спільного свяченого в дни 27. квітня ц. р.; Каса Позичкова „Поміч" — Теребовля 300 з зисків за 1929 р.; Люба Мосевичева Грудзьондз 59·50 збірка за квітень і май; Олена і Михайло Ковалики — Краків 10 замісць повідомлення про їх вінчання. **Замісць святочн. побажань:** о. Степан Книш — Станиславчик 5; о. Роман Сивак — Корчин 5; Павло Була — Дашів 5; Павлина Ольшанська 5. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

„КАРПАТІЯ", Товариство Взаїмних Обезпечень на життя і ренти — Львів.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

відбудуться в четвер, дня 19. червня 1930 р. в год. 6-ій вечером в салі засідань Дирекції Товариства „Дністер", Львів, Руська ч. 20. з отсим порядком нарад: 1) Відчитання і затвердження протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Звіт з діяльности і предложення рахункових замкнень за рік 1929. 3) Звіт Ревізійної Комісії і уділення Надзірній Раді абсолюторії з діяльности за рік 1929. 4) Внесення Надзірної Ради в справі ужиття касової надвижки за 1929 рік. 5) Вибори: а) чотирох членів Надзірної Ради на протяг шести літ (§ 13. статута), б) трох членів і трох заступників членів Ревізійної Комісії на протяг одного року (§ 19. ст.). 6) Інтерпеляції.

У Загальних Зборах беруть участь всі власновільні члени, що обезпечені є у Товаристві найменше від року, як також власники 25 уділових листів, якщо вони, зажадають від Дирекції 8 днів перед Зборами легітимації згідно повідомлять її, що візьмуть участь в Зборах (§ 7. ст.).
2170 1-1 **Надзірна Рада.**

Головна Управа „Рідної Школи"
розписує отсим

КОНКУРС

на місце директора своєї приватної рогатинської гімназії на шкільний рік 1930/31 р. Кандидати на цю посаду мусять мати повну учительську кваліфікацію для середніх шкіл і бодай вісім літ служби в середніх школах. Подання вносити до 20. червня ц. р. Кандидати, незнані ближче Головній Управі, повинні долучити до подання крім документів ще рекомендації від якоїсь поважної народньої установи або принаймение від поважних громадян. — **Головна Управа „Рідної Школи" у Львові,** Ринок ч. 10/1. 2152 2—3

ЗАЯВА.

Подаю до відома інтересованим, що право виключного грання мною перекладеної песи на 3 дії Арнольда Рідл п. з. „Поїзд-Мара" віддаю п. Ів. Когут ковi, дир. Українського Театру, на п ставі законної з ним умови (про пр власности) з дня 20. V. 1930.
Львів, у травні 1930 р.
2169 1—2 **Олесь Степо**

Запрошення

По думці арт. 6 статута емери го фонду для польського міськ атру у Львові, прошу загал членів міських Театрів, а саме членів хору, балету та орхес спектора сцени, маляра-декорат рукаря, на збори для вибору д які відбудуться дня 10. черв себто у вівторок для вибору дільних членів, до Виміровo а 11. червня ц. р. себто у сер вибору трьох із дільних член. кличної Комісії, в обох днях у пополудне в салі проб вел атру.
Львів, дня 24. травня 1930.
Роман Франковсь
заступник комісаря
2176

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок